

Ob razstavi del Moše Pijada

V soboto so v foyeru SLG v Celju odprli razstavo del jugoslovanskega politika, državnika in umetnika Moše Pijada. Ob tej priložnosti je bila svečanost, na kateri sta govorila Štefka Cobilj iz Beograda in sekretar Obč. komiteja ZKS v Celju Cveto Pelko.

Razstava slik Moše Pijada, ki je že drugi v kratkem razdobju našla pot na slovenska tla, naj bi posredovala občinstvu Slovenjega Grada, Maribora, Celja, Trbovelj, Murske Sobotice in Ptuja umetniška dela velikega jugoslovanskega politika, diplomata — umetnika Moše Pijada. Razstava, ki so jo hkrati s tem priredili še v

prisoten v slehernem svojem delu.

Moša Pijada se je rodil v Beogradu 4. januarja 1890. Z risanjem se je ukvarjal že v osnovni šoli; s petnajstim letom, ko je zapustil peti razred gimnazije, se je odločil za slikarski poklic z vpisom na Umetno-obrtno šolo v Beogradu. Leta 1906 je odšel na Bavarsko, kjer je v Münchnu obiskoval šolo Heinricha Knirra. Naslednje leto so ga sprejeli na Akademijo likovnih umetnosti, kjer je študiral pri prof. Angelu Janku. Leta 1909 ga najdemo v Parizu, kjer vseh trinajst mesecev preživlja težko življenje. Vr-

najpogosteje slika v portretu in aktu, priljubljena motiva pa sta mu tudi krajina in tihožitje. Ohranilo se je okoli 70 slik v olju in pasteli ter preko 200 risb. Umrl je 16. marca 1957 v Parizu.

Leta 1957 so priredili posmrtno razstavo v Narodnem muzeju v Beogradu, pozneje pa še v zmanjšanem obsegu drugod po Jugoslaviji in februarja 1958 v Ljubljani.

Že mladostne slike Moše Pijada kažejo svežino. V njih je sicer čutili monokovski dih, vendar ohranjajo izvirnost, vedrino in moč, poudarjajo osebo noto, z eno besedo, osebnost, ki ima svoje umetniško tlo.

Stirinaštetna zaporniška doba nam pripoveduje o mračnih celicah, jetniških tovariših in o neizprosni resnici kaznilnice. Realizem je poglobljen, portretiranci izmučeni, sestradani. Toda globoka tragika je tem potrtim vdihnila življenjsko vero in optimizem.

Krajine, ki so nastale v tej dobi, izražajo najpogosteje jesensko vzdušje — vso otožnost in hrepenenje, ki ga je umetnik toliko silneje čutil ob pogledu skozi zamreženo okno celice.

Umetnikova doba po vojni pa nam osvetljuje paleto še z druge strani, razširja motiviko — portretu se pridružuje akt, olju pastel, barvi nova barva. Moša Pijada tu ni mogel zatajiti svoje davne želje: slikati, ustvarjati. Njegove risbe, osnutki, skice, ideje, zamisli se žal niso vse realizirale, a te, ki so se, kažejo vso umetnikovo inventivno širokoptoznost.

jubilejnem 40. letu ustanovitve KPJ, bo lahko tako še tembolj obogatila poglede in osvežila spomin na osebnost revolucionarja, čigar življenjska pot je bila v celoti posvečena domovini, njenim narodom in ljudem.

ne se v Beograd, kjer se prične ukvarjati s slikarstvom in novinarstvom; leta 1913 sprejme honorarno mesto učitelja risanja na gimnaziji v Ohridu, leto dni kasneje pa se zopet posveti publicistici.

Stiriinštrideset olj in risb zgovorno priča, da se je Moša Pijada, čeprav občasn, vendar tako za umetnost kakor za probleme, ki so stali pred njim kot državnikom. Dolgotrajna robija v Sremski Mitrovici in Lepoglavi ga ni strla, marveč je celo poglobila njegov življenjski optimizem, za katerega je našel tudi močan umetniški izraz, z drugimi besedami, resnična umetniška potencia, ki je vodila njegov čopič, priča o resničnem umetniku, ki je

Leta 1920 so anonimno izšle njegove ilustracije Kraljeviča Marka. Istega leta je prvokrat razstavljal v beograjskem »Oblikme, ki so stali pred njim kot državnikom. Dolgotrajna robija v Sremski Mitrovici in Lepoglavi ga ni strla, marveč je celo poglobila njegov življenjski optimizem, za katerega je našel tudi močan umetniški izraz, z drugimi besedami, resnična umetniška potencia, ki je vodila njegov čopič, priča o resničnem umetniku, ki je

Osnovni problem slikarskega dela Moše Pijada je človek, ki ga

Celje na Jugoslovanskem festivalu borbenih pesmi

Od 16. do 18. oktobra je CK LM Srbije priredil Jugoslovanski festival borbenih pesmi in recitacij v proslavo 40-letnice KPJ in SKOJ. Festival se je vršil v Titovem Užicu, središču srbskega ustanka leta 1941. Nanj so bili povabljeni le najboljši mladinski zbori iz vseh republik. Slovenijo je častno zastopal gimnazijski pevski zbor, ki je zapel šest borbenih pesmi pod vodstvom dirigenta prof. E. Kunaja in to tretji dan festivalskih slovesnosti. Ta dan sta na večernem koncertu borbenih pesmi poleg Celjanov nastopila še SKUD Ivan Goran Kovačić iz Zagreba in SKUD Branko Krsmanović iz Beograda, torej najboljša akademska pevsko kluba v državi.

Nastop na tej vsedrjavni mladinski prireditvi je doslej največje javno priznanje našemu mladinskemu zboru, ki že 15 let vztrajno in požrtvovalno goji našo pevsko kulturo in to vsa leta na kvalitetni višini.

Na seji dirigentov, ki se je vršila po nedeljskem koncertu, sta dala svoje strokovne vtise univ. prof. Skovran z beograjske glasbene akademije in kompozist Vojislav Ilić. Na tej seji sta oba strokovnjaka najbolj pohvalila gimnazijski pevski zbor iz Celja in mladinski pevski zbor iz Prizrena, ki je pel v Užicu v soboto zvečer. Ta strokovna pohvala in nastop sam sta nedvomno lepo zadostenje dirigentu Kuneju za njegovo vztrajno pedagoško in umetniško delo pri zboru, za zbor sam pa spodbuda, kakršne doslej še ni doživel. Tudi deklamacija Matjaža Bertonecja (Kosovelov »Rdeči atom«) je bila dobro sprejeta.

Mladi pevci so na reviji najboljših mladinskih zborov v Titovem Užicu potrdili svoj sloves, udeležba na festivalu pa je zanje pomenila tudi veliko doživetje. Posebno jim bo ostala v spominu veličastna komemoracija ob spomeniku padlemu užičskemu delavskemu bataljonu na Kadinjači, 16 km od Užic v smeri proti Bajni bašti.

Problem celjske gledališke kritike

Tisti, ki zasledujejo naš list in jim je posebej pri srcu gledališče, so gotovo opazili, da so vse tri letošnje premiere odšle mimo brez gledališke kritike. Sodimo, da postavlja tak izpad v slabo luč tako gledališče kakor naš list, češ gledališče ni vredno, da bi se o njem pisalo, Celjski tednik ga ignorira... Resnica pa je prav nasprotna: gledališče je vredno kritike, dolžnost članov redakcije pa ni, da bi jo pisalo, ko že ne najde koga drugega. Od kod in zakaj tedaj ta nenadna kriza?

Gledališka kritika (zlasti na Slovenskem) ima svojo nespremenljivo fiziognomijo: je bolj ali manj strokovna, kar se terminologije tiče, in upošteva, kar se kritikov tiče, nekatere olajševalne okoliščine, ob katerih lahko o tem ali onem gledališkem delu izvemo celo dosti več kakor bi navezadnje zadovoljalo, da bi vedeli. Gledališka kritika ni to, kar bi po zatrdanju literarnih teoretikov morala biti, namreč umetniška stvaritev zase. Običajna modna in zaradi nujnosti neizogibna stereotipnost, filozofiranj ex cathedra je nemara lažje. Vendar ne gre tu za podrobno razčlenjevanje in dokazovanje na kratko formuliranega in bolj ali manj točnega dejstva, saj se gradivo za obrambo ponuja kar samo, pač pa za mnogo važnejši in tudi resnejši (čeprav lokalni) problem, za vprašanje: je gledališče potrebno kritiki ali je kritika potrebna gledališču? In če je že kritika potrebna gledališču, v kar menda nihče ne dvomi, še za vprašanje: kakaj Celje ne premore vsaj standardnega gledališkega kritika? Celjski radio ga sicer ima, Celjski tednik ga je imel — toda kako zavidanja vredno: dva v eni osebi!

Spriču tega, da je Celje tretje kulturno žarišče naše ožje domovine — upajmo, da res je! — se pač ne moremo sprijazniti z ugotovitvijo, da je ena njegovih najpomembnejših kulturnih ustanov prepuščena tako rekoč aplavzom publike in brez tistega, kar vodi in giblje vse druge gledališke ustanove po svetu. Torej brez svobodne, javne in pošteno kritike! Ni namreč verjetno, da bi bila možna taka vrzel v razumnosti mesta z več kot trideset tisoč ljudmi; narobe, vemo celo, da je resnica povsem drugačna. Vprašanje izhaja torej od drugod in zadeva drugam. Če je namreč povsod drugod odnos gledaliških ljudi do kritika, ki hoče biti, zato ker je kritik (ne glede na moč izrazoslovja, pač pa po svoji etični strukturi, pošten, tudi pošten, tedaj desetletni obstoj celjskega poklicnega gledališča takega zrelega odnosa na žalost ni pokazal. Kakor na marsikakšnem kulturnem področju, tičimo tudi tu še v provincializmu, ki ozko in z ljubosumjem zagovarja pozicije, na katerih je, ne glede na to, da bi se jih lahko brez bojazni pred propadom rešil. Iz tega razloga so morali tisti redki kritiki kakor priložnostni recenzisti krmariti med Scilo in Ka-

seči tudi republiški Zavod za izobraževanje v delavskem in družbenem upravljanju. Svoj program je moral zasnovati v skladu s temi rastočimi potrebami in ga postaviti v širok okvir. Upošteval je velike potrebe občinskih delavskih univerz in izobraževalnih centrov, hotel je pripomoči k hitrejšemu uveljavljanju organov družbenega upravljanja v družbenih službah, predvsem pa je hotel bistveno prispevati in pomagati proizvajalcu-upravljavcu pri izvajanju družbeno pomembnih nalog. Zavod je v pripravi na jubilejno leto že s programom, še bolj pa s svojo dejavnostjo posegel v vsa področja, iskal in našel nove oblike dela, da bi čim širše in čim bolj uspešno zajel in vplival na rast celotnega delavskega in družbenega upravljanja.

Začnimo s proizvajalcem. Leto 1958 je postavilo predenj ogromne naloge. Borba za nove tarifne pravilnike, za nov sistem nagrajevanja po učinku, boj za povečanje družbenega standarda itd. je vrgel proizvajalca upravljavca in vse delovno ljudstvo v široko akcijo, ki ni trenutna. Tako sistem delitve dohodka kot sistem nagrajevanja in rast delavskega in družbenega upravljanja so proces. V ta proces se je že od ustanovitve povsem vključil republiški Zavod. Bitka bo tembolj zmagovita in vsestranska in široka, čim bolj bo proizvajalec spoznal probleme, stremiljenja, pota in tudi izkrivljanja, ki na tej poti nastajajo.

Zavod bo skozi vse kolegarsko leto spremljal proizvajalca-upravljavca — od plana tja do zaključnega računa in do problema razširjene reprodukcije v podjetju, komuni in širši družbeni skupnosti, mu pokazal vlogo upravljavca v

tem dogajanju in odločanju, posredoval pridobljene izkušnje drugih kolektivov in ga bogatil z znanjem.

Kako? Problemski, eno ali dnevni seminarji o konkretni problematiki s široko razpravo o njej posvetovanje o določenih vprašanjih, zelo poljudne brošure »Razgovorje«, ki bodo dejansko razgovor z upravljavcem o posameznih gospodarskih vprašanjih in o vlogi upravljavca v njih, skriptas predavanja in ponazorili in bilten »Tribuna samoupravljanja« — to bodo razne oblike izobraževanja. Ne samo to. Spremljal bo upravljavca, proučeval težave ter skušal nakazovati pota njihovega reševanja. Lanskoletne pozitivne izkušnje v proučevanju prakse, vsebine in metode dela delavskih svetov Zavod letos izkoristil in s sodelovanju s posameznimi političnimi in družbenimi organizacijami in ustanovami bo nadaljeval in razvil ter posredoval analize.

Zavod teži za tem, da bi družbeno ekonomska vzgoja dosegla poslednjega upravljavca. Skrb za kadre, ki jo je pokazal rudnik Velenje, naj bi bila zgled za druge gospodarske organizacije. Tam so skoraj vsi člani delavskega sveta in upravnega odbora obiskovali tečaj za delavsko samoupravljanje na Teharju. Mladinci, člani delavskega sveta so bili na tečaju v Bohinju. Petmesečno partijsko šolo pri CK v Ljubljani je dokončalo 32 tovarišev, od katerih je nad polovica članov DS. V industrijsko rudarski šoli so tako usmerili sistem dela in vzgoje, da bodo slušatelji seznanjeni s problemi in nalogami članov kolektiva kot samoupravljavca. Vodilni člani delavskega samoupravljanja so uspešno dokončali seminar na republiškem Zavodu. (Nadaljevanje prihodnjič)

VPIS V JEZIKOVNE TEČAJE

Ljudska univerza v Celju sporoča, da bo vpisovanje v jezikovne tečaje v torek 27. in v četrtek 29. oktobra od 18. do 19. ure v zbornici učiteljskega v Celju.

Poleg začelnega in nadaljevalnega tečaja nemščine in angleščine bo letos tudi začelni tečaj iz poljskega jezika, ki ga vodstvo univerze toplo priporoča tako odraslim, kakor mladim.

Sistematično izobraževanje za vse

Ideološka komisija pri občinskem komiteju ZKS v Slovenskih Konjicah se je te dni nekajkrat sestala in se dogovorila o delu politične šole in delavske univerze. Politična šola, ki je organizirana v okviru delavske univerze, bo začela s predavanji že v začetku oktobra. Vanjo bodo poslala podjetja delavce-komuniste, ki sodelujejo v delavskem samoupravljanju, političnih in sindikalnih organizacijah. Mimo teh se bodo v šolo vključili tudi zastopniki osnovnih organizacij Zveze komunistov s terena.

vprašanja in vzgajala delavce tudi strokovno, predvsem bodo začeli skrbeti za mlade delavce, ki prihajajo na novo v podjetja.

Pojudno znanstvena komisija, ki se bo delila v podkomisije: šola za starše, dom in gospodinjstvo, zdravstvo, kmetijstvo in splošno izobraževanje, bo poskrbela za vrsto predavanj. Vsa predavanja bodo pridelili pretežno v obliki tečajev, tako da bodo udeleženci zares pridobili, kolikor bo le mogoče več znanja. Predavanja bodo tudi v okoliških krajih, v Ločah, Zrečah, Vitanju in Spitaliču. Trenutno je delavska univerza še vedno pred velikimi težavami, predvsem glede sredstev, toda v prihodnjem letu bo lažje, ker bo občinski ljudski odbor določil sredstva za univerzo v proračunu. Delavsko prosvetno društvo »Svoboda« pa bo v prihodnje precej razbremenjeno, saj bo univerza prevzela pretežni del vzgojnega delovanja, prosvetno društvo pa se bo bolj posvetilo kulturni dejavnosti.

V prihodnjih dneh bo v Slovenskih Konjicah prvo predavanje politične šole. Za to je učni načrt že sestavljen. Predavali bodo predavatelji Okrajne delavske univerze iz Celja in ideološke komisije OK ZKS Celje, približno polovica predavateljev pa bo kar iz Slov. Konjic. Enako bo v prihodnjih dneh začel delati tečaj za delavce podjetja KO-STROJ. Ti bodo odšli v Sudan, kjer bodo v neki tovarni montirali stroje, ki jih izdeluje podjetje. Učili se bodo angleščine, mimo tega pa še o kulturni, politični in gospodarski preteklosti in sedanjosti doma in na bližnjem vzhodu. -sh

Z občnega zbora Svobode v Velenju

Na občnem zboru DPD Svobode v Velenju so v nedeljo kritično pregledali svoje delo. Ugotovili so, da je bila zelo uspešna izobraževalna sekcija, ki je organizirala vrsto predavanj. V njenem okviru je recitacijski krožek poleg gostovanj pripravil tudi samostojni večer pesmi in glasbe. Kvalitetno je bilo dalje delo moškega pevskega zbora, med najbolj delavne pa je šteti baletno

sekcijo, ki deluje že sedem let. Ko so govorili o nalogah za naprej, so sklenili, da bi folklorno sekcijo ponovno oživel. Ustanovili bodo tudi literarni krožek, predvsem pa bodo skrbeli za kulturno zabavno življenje Velenjčanov.

Delo velenjske Svobode je bilo plodno in razgibano. Nove oblike dela pa bodo dejavnost še bolj približale Velenjčanom.

Andrej Beg: Zimska impresija

Z belim snegom smo obdani in tiho praznih njiv; v misli svoje zakopani. Dan je kratek in ves siv. Noč je dolga in brez kraja cigareta greje zrak. Tisoč misli se poraja in izgublja v mraz in mrak. Tisoč misli, noč brezdanja — dan je pust, medel in siv in nad trudne veke sklanja se obraz tvoji ljubeznivi.

Večerna politična šola v Konjicah

V Slovenskih Konjicah je pretekli teden pričela z delom večerna politična šola, ki jo je ustanovil komitej ZKS. Obiskovalo jo bo okoli 30 mladih članov ZKS in drugih političnih funkcionarjev, ki si bodo na ta način pridobili teoretično osnovo za svoje

delo v političnih in drugih organizacijah. Trajala bo do konca maja prihodnjega leta. V okviru programa, ki ga je pripravila ideološka komisija pri občinskem komiteju ZKS, pa bo vsak teden po eno predavanje z razpravo.

V širšo fronto izobraževanja v delavskem in družbenem upravljanju

Ker je problem zlasti v tem času močno aktualen, saj mu naše politične in družbene organizacije posvečajo vso skrb, objavljamo prispevek prof. Vlada LENARDIČA z Zavoda za izobraževanje v delavskem in družbenem upravljanju v Ljubljani, ki v marsičem, zlasti pa tehno osvetljuje nekatere probleme s tega področja.

polno problemov, s katerimi se ukvarjajo in jih tudi uspešno rešujejo neposredni proizvajalci — upravljalci in drugi državljanji.

Ni čudno, če torej ugotovlja danes neka občina v Mariboru, da je vključenih v neposredno odločanje v občini kar 26.000 ljudi!

V tem procesu se stalno bje staro z novim in novo nezadržano prodira in nam prinaša nove uspehe. Se so pojavi birokratizma, malomeščanstva, mezde miselnosti, vendar nam nesporna vodilna vloga delavskega razreda, ogromen zalet v sistemu delitve dohodka, v socialističnem nagrajevanju, v borbi za stalno večjo proizvodnjo in produktivnost dela, za utrjevanje in razširjanje materialne osnove, za hitrejši in uspešnejši razvoj vseh organov delavskega in družbenega upravljanja ter ogromni doseženi uspehi dajejo vsak dan bolj trdno vero v jutrišnji dan.

Ni čudno tedaj, da je danes predmet široke razprave in odločanja samih proizvajalcev vrsta problemov, vprašanj in področij, ki jih včasih nismo mogli zajeti. Hiter gospodarski vzpon, širina in stalna rast oblik in organov delavskega in družbenega upravljanja nam narekuje potrebo po občinskih delavskih univerzah in po utrjevanju izobraževalnih centrov v gospodarskih organizacijah. V ta celotni tok dogajanja je nujno moral po-

Kmalu bo poteklo deset let, odkar je tovariš Tito izrekel zgodovinske besede: »Tovarne delavcem«. V tem plodnem boju za razvijanje neposredne socialistične demokracije smo že dosegli tako vidne uspehe, ki po pomenu daleč presegajo okvirne naše jugoslovanske socialistične skupnosti in postajajo splošno bogastvo naprednega človeštva, proletariata vsega sveta, ki se danes v različnih oblikah prebija v socializmu.

Mehanizem delavskega in družbenega upravljanja se je po desetih letih razvil, je pester in poln bogate vsebine. Težko je danes reči, da bi bilo kje kakšno področje družbenega življenja, kjer ne bi sodeloval in odločal naš državljan. V tem procesu je val delavskega in družbenega upravljanja zajel vse delovno ljudstvo — od delavca do intelektualca, od kmeta do uslužbenca, od starejših do najmlajših državljanov. Življenje je postalo plodno, tudi